

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרָשֶׁת קְדָשִׁים

כט' ניסן תשע"ט

הפטרה: ויאמר לו יהונתן מחר חודש

יציאת השבת:

20:04

ירושלים: 20:01

יציאת השבת ר"ת 20:45

לא אומרים תחנון ועדקתך | מברכים ר"ח אייר בימים ראשון ושני

המולד ביום שבת בשעה 14 ועשר דקות | 14 ימים לעומר

יום העצמאות ביום חמישי

גיליון 528

כניסת השבת:

18:52

ירושלים: 18:45

ואתה קדוש... תהלות ישראל

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

מעטים מבין חכמי ישראל לאורך הדורות, דבק בשמם הכינוי קדוש, ובהם: רבנו הקדוש - הוא רבי יהודה הנשיא, עורך המשנה. האורח חיים הקדוש - הוא רבי חיים בן עטר. השל"ה הקדוש - הוא רבי ישעיה הלוי הורוביץ מחבר ספר שני לוחות הברית. האלשיך הקדוש - הוא רבי משה אלשיך שהיה רב ואב"ד בעיה"ק צפת בזמן מרן רבי יוסף קארו. וכמובן, האר"י הקדוש, הוא רבי יצחק לוריא זצ"ל. כאשר אנו מזכירים ברטט ובזיע את השמות הקדושים הנ"ל, אנו שואלים, כיצד ניתן לצוות עלינו, אנשים פשוטים: "קדושים תהיו - כי קדוש אני". האם אנו יכולים להגיע לדרגת קדושה כזו? אדם קרוץ חומר שבעפר יסודו, ובקרבו יש יצר, איך יטפס לדרגות הקדושה?

ואולם אנו מוצאים בתלמוד שדוקא חיסרון זה באדם הוא יתרונו, וכך מופיע בתלמוד (שבת פח:): "אמר רבי יהושע בן לוי: בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם מה לילוד אשה בינינו אמר להן לקבל תורה בא. אמרו לפניו חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם? ... אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה החזיר להן תשובה: אמר לפניו רבונו של עולם מתיירא אני שמא ישרפוני בהבל שבפיהם אמר לו אחוז בכסא כבודי וחזור להן תשובה. אמר לפניו: רבונו של עולם תורה שאתה נותן לי מה כתוב בה... לא תרצה, לא תנאף, לא תגנוב, קנאה יש ביניכם? יצר הרע יש ביניכם? מיד הודו לו לקדוש ברוך הוא".

התורה היא הבסיס לקדושה, "בראתי יצר הרע - בראתי לו תורה תבלין" (קדושין לז, ב). נתחזק כולנו במצוות הבורא והוא יסייע בידנו לעשות רצונו כרצונו, ולקדש את שמו בעולם, בדרך קיום התורה והמצוות מתוך שמחה, אמן.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנזקקים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

בדרך אבות

מנהג ישראל ללמוד מסכת אבות בשבתות שבין חג הפסח ועד חג השבועות, ויש נוהגים לומר פרקי אבות בכל שבתות הקיץ. הלימוד מהווה הכנה לקבלת התורה בבחינת 'דרך ארץ קדמה לתורה'.

אבות העולם

מסכת אבות נתייחדה מכל המסכתות האחרות שבששת סדרי משנה. בעוד שהמשניות האחרות עוסקות בהלכה, מסכת זו עוסקת בדברי מוסר, דרך ארץ ומידות טובות, שנאמרו ע"י רבותינו הגדולים הנקראים "אבות העולם". ומכאן שם מסכת זו "אבות".

וכן כתב רש"י (בסיום פירושו למסכתנו): "ונקראו אלה 'פרקי אבות', מפני שנסדרו הנה דברי 'אבות הראשונים', שקבלו את התורה זה מזה, כגון: משה ויהושע והזקנים זה מזה עד אנשי כנסת הגדולה, ושמאי והלל, רבן יוחנן בן זכאי ותלמידיו: "להודיענו איך היו מעשיהם נכונים, והיו מזהירים לאנשי דורם ומדריכים אותם בדרך ישרה, כמו-כן ראוי לכל חכם להזהיר את בני דורו ולהודיעם דרך ישרה".

טעם נוסף לקריאת שם המסכת 'אבות'. שהדברים המובאים במסכת זו הם **אבות ועיקרים** לכל חכמה ומצווה ולכל מעלה ומידה, וכדרך שאמרו (אבות ג, ט) "כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו - חכמתו מתקיימת וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו אין חכמתו מתקיימת". וכן אמרו (בבא קמא ל, א): "האי מאן דבעי למהווי חסידא לקיים מלי דאבות" - הרוצה להיות חסיד, יקיים את הכתוב במסכת אבות.

הטעם ללימוד אבות בימים אלו, כיוון שימי הקיץ הם ימים בהם הטבע מקיץ מתרדמת החורף וגם יצריז של האדם מתעוררים וכדי לרסנם למידה הנכונה נצטוו לקרוא ולשנן פרקי אבות, המכילים דברי מוסר המעוררים ליראת שמים וליראת חטא.

דרך ארץ קדמה לתורה

נוהגים לומר פרקי אבות בשבתות שבין חג הפסח ועד חג השבועות, ויש נוהגים לומר פרקי אבות בכל שבתות הקיץ. מנהג זה קדום עוד מימי הגאונים ונזכר כבר בסדור רב עמרם (בשם שר שלום גאון). גם בהלכה הוא מובא בטור אורח חיים (סימן רצ"ב), וברמ"א מוזכר המנהג לומר פרקי אבות בשבתות הקיץ בשעת המנחה.

הנוהגים לומר פרקי אבות בין פסח לעצרת נותנים טעם לדבריהם, כי מסכת זו היא הכנה לקבלת התורה בחג השבועות. וכמו שאמרו: דרך ארץ קדמה לתורה. ומטעם זה נוסף פרק ו' על חמשת פרקי מסכת אבות המקוריים, (אף על פי שהוא ברייתא).

פרק זה נקרא **קניין תורה**, כיוון שהוא עוסק בדרך קניית התורה ובמעלתה ואין זמן מתאים יותר לקוראו מאשר קודם חג השבועות - חג מתן תורה. לנוהגים לומר פרקי אבות כל שבתות הקיץ, הטעם הוא, כיוון שימי הקיץ הם ימים בהם הטבע מקיץ מתרדמת החורף וגם יצריז של האדם מתעוררים וכדי לרסנם למידה הנכונה נצטוו לקרוא ולשנן פרקי אבות, המכילים דברי מוסר המעוררים ליראת שמים וליראת חטא.

תורה מסיני

משה קבל תורה מסיני, ומסרה ליהושע, ויהושע לזקנים, וזקנים לנביאים, ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה. הם אמרו שלשה דברים, הוו מתונים בדין, והעמידו תלמידים הרבה, ועשו סג לתורה:

המשנה הראשונה של מסכת אבות פותחת בהשתלשלות התורה מעת קבלתה על ידי משה רבנו ועד ימי אנשי הכנסת הגדולה, סמוך לימי הקמת הבית השני. יתר המשניות במסכת עוסקות בזמן שבין אנשי כנסת הגדולה לימיו של רבי יהודה הנשיא. בחלק זה בנוסף לפירוט שמות מעבירי התורה, מביאה המשנה מאמר עיקרי מתורתו והשקפת עולמו של כל חכם.

מה כוללת בתוכה המילה תורה? בתלמוד (ברכות ד, א) מובא: "אמר רבי לוי בר חמא אמר רבי שמעון בן לקיש: מאי דכתיב ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם? לוחות - אלו עשרת הדברות, תורה - זה מקרא, והמצוה - זו משנה, אשר כתבתי - אלו נביאים וכתובים, להורותם - זה גמרא. מלמד שכולם נתנו למשה מסיני".

התורה שהיא מלשון ציווי והוראה כוללת בתוכה גם דברי מוסר ודרך ארץ ובלשון חכמנו "אורחות חיים". גם אלו הועברו למשה מסיני ולפיכך פתחה המשנה ב"משה קבל תורה מסיני", להורות, שבניגוד לאומות אחרות אשר חכמיהם קבעו להם את דרכי המוסר, לנו ניתנו אלה ע"י בורא העולם והם בבחינת מוסר אלוהי.

במשנה הראשונה של המסכת בולט מאוד סדר השתלשלות התורה. המעייין ימצא כי אף המשכס של המשניות בפרק זה מסודר ע"פ סדר זמנם של החכמים, וכך הסביר הרמב"ם בהקדמתו למסכת אבות: "למה כתב רבי את מסכת אבות? להודיע לנו שהקבלה איש מפי איש אמת".

עוד אמרו (ירושלמי שבת פ"ט ה"א): "כל תורה שאין לה בית אב אינה תורה". ובמקום אחר מצאנו (שם פ"א ה"ב): "אם יכול אתה לשלשל השמועה עד משה שלשלה". וכך נהגו חכמנו למעשה, וכמובא במשנה (מסכת פאה פ"ב מ"ו):

"מעשה שזרע רבי שמעון איש המצפה לפני רבן גמליאל ועלו ללשכת הגזית ושאלו אמר נחום הלביר מקובל אני מרבי מיאשא שקבל מאבא שקבל מן הזוגות שקבלו מן הנביאים הלכה למשה מסיני בזרע את שדהו שני מיני חטין אם עשאן גורן אחת נותן פאה אחת שתי גרנות נותן שתי פאות".

וכן מובא בברכות נה, ב: "אמר רב בינא בר זבדא, אמר רבי עקיבא, אמר רבי פנדא, אמר רבי נחום, אמר רבי בירי, משום זקן אחד ומנו? רבי בנאה".

כל אותם החכמים, השנויים כאן לא הוסיפו כלום על הכתוב, אלא היו הצינור להעברת השמועה, וכולם נכתבו מתוך ראית החשיבות שבהעברת השמועה מסיני.

כל המשניות המובאות במסכת מקורם במשה רבנו המקבל מפי הגבורה, ולנו לא נותר אלא ללמוד את המשניות הללו ולישמם הלכה למעשה.

הלכות ספירת העומר

א. בליל שני של פסח, מתחילין לספור ספירת העומר. וסופרין מעומד. המצוה היא לספור תכף בתחילת הלילה אחר צאת הכוכבים, ובדיעבד זמנה כל הלילה. יש נוהגים לספור אחרי קדיש תתקבל של תפילת ערבית ויש נוהגים לספור אחרי 'ברכו'. אלא אם כן הזמן מוקדם, דוחים הספירה לאחר עלינו לשבח:

ב. מי ששכח כל הלילה ולא ספר, יספור ביום בלא ברכה, ובלילות שאחר כך יספור בברכה (ועדיף שימנה עם הציבור, שאז יצא ידי חובתו בשמיעת הברכה מפי הרב, כדי לצאת לדעת כל הפוסקים). ואם שכח גם כל היום, יספור אחר־כך בכל הלילות בלא ברכה. ואם נסתפק אם ספר בלילה או לא, אף־על־פי שלא ספר ביום שלאחריו, מכל־מקום בשאר הלילות יכול לספור בברכה:

ג. השואל מחבירו בין השמשות או אחר־כך כמה מונים היום, יאמר לו, אתמול היה כך וכך. שאם יאמר לו היום כך וכך, אינו רשאי לברך אחר־כך על הספירה:

ד. לכתחילה קודם שיברך, צריך לידע על מה הוא מברך, דהיינו שידע כמה ימים הוא בספירה. ובדיעבד אם לא ידע ופתח וברך על דעת שיספור כמו שישמע מחברו, יצא:

ה. בימי הספירה מתו תלמידי רבי עקיבא בשלושים ושלושה יום. ולכן נוהגין בימים אלו קצת אבלות, שאין נושאים נשים ואין מסתפרים. ויש חילוקי מנהגים במספר שלושים ושלושה ימים אלו. יש מקומות נוהגים שמחשבים אותם מיום ראשון של הספירה, ולכן אסורים עד ל"ג בעומר. אך כשחל ראש חודש אייר בשבת, דיש בו שתי קדושות, קדושת שבת וקדושת ראש חודש, אז מתירים לישא וכן להסתפר בערב שבת. וביום ל"ג בעומר, וכן משם ואילך, מתירים, מפני שביום ל"ג בעומר פסקו מלמות, ולכן מרבים בו קצת שמחה, ואין אומרים בו תחנון. ואף שגם בו ביום מתו קצת, מקצת היום ככולו. אך כשחל ל"ג בעומר ביום ראשון, מסתפרין בערב שבת שלפניו לכבוד השבת. יש הנוהגים על פי האר"י שאינם מסתפרים בין פסח לעצרת.

ו. הסנדק (הוא התופס את התינוק בשעת מילה), והמוהל ואבי הבן, מותרים להסתפר ביום שלפני המילה סמוך לערב, קודם הליכה לבית הכנסת. מותר לעשות שידוכין אפילו בסעודה בכל הימים, אך ריקודים ומחולות אסורים.

ז. נוהגין לקרוא פרקי אבות בשבתות שבין פסח לעצרת.

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

עלון זה מוקדש:

לרפואת: אברהם ולאח ציטרון. שרה בת שמחה. מרים יהודה. ציפורה ויהושע לוי. ביבה אלימלך. ישי הלוי. עזר בן עישה. תקוה בת עזיה. אלגרה בת ג'אן. אסתר בת זוהרה. מול בת ענולה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולטנה. הראל בן אביגיל. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זוהרה. מיטל מוריה אדרי הי"ו. **להחזרת נעדר:** צה"ל ושבייו ובהם: אורון שאול, הדר גולדין, גיא חבר, רון ארד, יהודה כין, צבי פלדמן, יהונתן פולארד הי"ו. **לעילוי נשמות:** הגר"ע יוסף זצוק"ל. הגר"מ אליהו זצוק"ל. רבי מסעוד מלול זצ"ל. רבי יצחק שושן זצ"ל. רבי יעקב שושן. הרב שלמה צורף. יונה יונה. סופר מנחם. אליאור קדושים. הרב אברהם צוקרמן. יצחק עמירה. נדיר נחום. ניסים כהן. רובי צעדי. יצחק בן מול מורחיו. מרדכי ומושה מורחיו. ישראל אברהם נתן. אברהם אוהיון. מרדכי צאיג. ראובן אלון בן נסיה. יצחק ועמרים אטיאס. ר' חיים אוהנעס. לוי יצחק אמרדי. אורן מועלים. אליהו טייטל. דוד חלבי. דוד גרוסברג. יואל דללי. עמוס דמרי. סימנטוב משה יהודה. ישראל בן גמרה. רבי דוד הכהן. ישראל בן שושנה. נעים משה. אהרן מורחיו. יצחק ושמחה אילון. ניסים וסוליקה שושן. יצחק ולאח אסטרנו. נדירה שטעון. מנירה לוי. ליזט שבת. אסתר בת תורא. אסתר חדר. חנה יצחק. דנה פונדק. אליה בת פרידה. תירצה זיגדון. אסתר וענבר נחום. דניאל אלמליח. אליהו אדרי. נסים מלי. מרים וענונו. עזיה עמוס. רות יעקב. חיה רחל לוי. נעמה בת מנודה. לאויה מדר. זוהרה בת חנה. עליזה כהן. שרה אוליאל. יוכבד ועקנין. הסיבה ששפטשט. עישה דהן. ברכה סופן. רותי אטל. סבטלה בת אולנה. אסתר איבני. כמיסה דיד. כמיסה כהן. אליס טובול. אילה שחר. רבקה ישעיהו. אריאל דרסעבר ו"ל. ולע"ז הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדר, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציציליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה כשעת התפילה